

REDACTIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
Scrisorile nefrancate nu se
primesc.
Manuscrise nu se retrimit.
INSERATE
se primesc la Administrațiune în
Brașov și la următoarele
BIROURI de ANUNȚURI:
In Viena: la M. Dukas Nachf.,
Nux. Angenfeld & Emeric Les-
ner., Heinrich Schalek, A. Op-
pelik Nachf., Anton Oppelik.
In Budapesta la A. V. Gold-
berger, Ekstein Bernat, Iuliu
Leopold (VII Erzsébet-köru).
PREȚUL INSERȚIUNILOR: o se-
rie garmond pe o colonă 10
bani pentru o publicare. Pu-
blicități mai dese după tarife
și învoială. — RECLAMR pe
pagina 8-a o seriă 20 bani

GAZETA TRANSILVANIEI

ANUL LXVI.

„GAZETA” iese în de-are di.
Abonamente pentru Austro-Ungaria
Pe un an 24 cor., pe șase luni
12 cor., pe trei luni 6 cor.
N-rii de Duminică 4 cor. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminică 8 fr. pe an.
Se pronunță la toate ofi-
ciile postale din țară și din
afară și la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Brașov
Administrațiunea, Piața mare,
Târgul Inului Nr. 30. etajul
I. Pe un an 20 cor., pe șase
luni 10 cor., pe trei luni 6 cor.
Cu dusul în casă: Pe un an
24 cor., pe șase luni 12 cor.,
pe trei luni 6 cor. — Un esem-
plar 10 bani. — Atât abona-
mentele cât și inserțiunile
sunt a se plăti înainte.

Nr. 202.

Brașov, Sâmbătă 13 (26) Septemvrie.

1903.

Demonstrație de lealitate.

Ședința de ieri a camerei ungare a fost simptomatică.

S'a prezentat din nou Khuen-Hedervary ca ministru președinte și ca om de încredere al monarhului. Der abia s'a așezat pe fotoliul său și a și fost luat la țintă de opozițiunea extremă. S'a anunțat contra lui cas de incompatibilitate, pe motiv că ar fi luat parte la cunoscuta mituire. A urmat mare sgomot și de pe băncile independiștilor s'au auzit repetite strigări: Trebuie să dăm afară pe Hedervary!

Limbajul acesta al lărmuito- rilor „suverani” din estrema stângă n'are nici măcar farmecul de a fi nou și decă nu intervenea o esclamație extraordinară, ce i-a scăpat din gură vitezului Barabaș, ședința de ieri nu merita să fie mai mult remarcată decât toate cele multe din lunile trecute.

Der, cum șicem, s'a întâmplat ca pe Barabaș să-l ia gura pe di- nainte și să facă exclamări vătê- mătore pentru Suveran.

Numai atâta au așteptat, numai atâta le-a trebuit celor din tabăra liberală, cari în timpul din urmă începuseră să tremure, că pot pierde puterea pentru tot-déuna, ca să erumpă cu toții într'o viforôsă demonstrație în contra extremilor din opozițiune și pentru Regele ofensat.

Demonstrația ce s'a făcut, a fost ca o inscenare teatrală par'că anume pregătită pentru a da majorității liberale privilegiul de a se scutura din cătușele, în care a băgat'o propaganda pentru postulatele naționale, făcută de Kossuth, Barabaș și soții în totă țera, și de a mani- festa éráși în favórea puterii și a guvernului.

Pe când ministru-președinte ce- tea declarațiunea, ce-o făcuse în nu- mele monarhului în conferența clu- bului, Barabaș îl întrerupse cu stri-

garea: „nu credem cuvintelor re- gelui!”

Cuvinte mai nesocotite, imper- tinente și răsvrêitoare ca aceste nu s'au auzit până acum nici din gura faimosului „republican” Barabaș. Partidul liberal a înțeles, că acesta era momentul, ca și comandat, de a pro- testa furtunos în contra terorismului opoziției extreme și a se recomanda mai sus cu strigăte nesfêrșite de „Eljen a kiraly!” Toți din partida liberală se ridicară și de-odată cu ace- ste strigăte fluturau batistele. Nu ră- mase nepăsătoare față cu acesta erup- țione neașteptată de lealitate nici partida poporală, care până acum n'a făcut decât a nutri și ea direct și indirect focul în rëndul neastê- peraților independiști.

Președintele camerei Apponyi, care, am puté dice, a fost chiar ini- țiatorul întregii companie contra armatei, a intrat la rëndul său și el în chorul celor ce demonstrau o lealitate rămasă cam ascunsă sub obroc, pe câtă vreme monarhul nu le arătase încă o față mai amenin- tătoare.

Independiștii lui Barabaș sur- prinși de acesta de tot rară demon- trațiune au ripostat la strigătele „trăiescă regele”, cu strigătul „tră- iescă națiunea” și „trăiescă cons- tituția”.

De acum cei de la óla cu carne s'au regăsit și sub drapelul lealității față cu regele, vor căuta a-și asi- gura din nou puterea, care în timp de 35 de ani a adus țera într'un asemenea hal. Reușita liberalilor însă nu pare încă așa de sigură, — căci Apponyi se preumblă c'un proiect de adresă în buzunar și nu se scie momentul, când va da éráși mâna cu opoziția.

Dieta ungară.

(Ședința furtunosă de la 24 Septemvrie).

După o pauză mai îndelungată, ieri la órele 10¹/₂ s'a deschis din nou dieta

ungară în mijlocul unei afluențe mari de deputați. Publicul a ocupat galeriile până la cel din urmă loc.

Când a intrat în sală ministrul-pre- ședinte Khuen-Hedervary, de pe băncile koșuthiștilor se aușiau strigăte: „Tră- iescă constituția maghiară!” „Nu tolerăm forța!”

După deschidere se dá cetire adre- sei koșuthiștilor, prin care au cerut con- vocarea dietei.

Olay Lajos presentă o moțiune de incompatibilitate contra lui Hedervary, motivându-o cu complicitatea acestuia în cunoscuta afacere a mituirilor înscenate de contele Szapáry. Olay dice, că Heder- vary avea cunoscința de cele interpretate de Szapáry și totu-și nu l'a împedecat. (Strigăte: Așa este! N'are piele pe obraz! Afară cu el).

Sgomotul era așa de mare, încât Francisc Kossuth, care se anunțase la cu- vânt, numai după óre-care timp puté să-și începă vorbirea. Kossuth a luat cuvântul să motiveze în numele partidului său con- vocarea dietei.

„Datoria dietei este — dice Kos- suth — când vede, că se reprimă dreptu- rile constituționale ale națiunii, să im- pedece acesta, ori decă n'o pôte împedea, dieta trebuie să protezteze. Rana, cauzată prin ordinul de di către armată a fost adâncită și mai mult prin autograf. Maj. Sa este încunjurat de consilieri necredin- cioși, cari uită, că prin pronunțamente către armată nu se pôte domni în mod constituțional. Ungaria este razimul cel mai sigur (O voce: A fost!) al tronului, totuși sfetnicii necredincioși îi insultă pe Maghiari. Regele a pus jurământ pe cons- tituție (Barabaș Béla: A jurat strîmb! Deputații din drépta strigă: La ordine! La ordine! Președintele chêmă pe Bara- bás la ordine! Kossuth continuă): Sfetni- cii aceia rei vor să provóce neînțelegeri între Corónă și națiune. (Protestări în drépta).

Ugron: Nu trebuie luați în apărare acei sfetnici mișei!

Oratorul citește declarațiunile lui Koerber făcute alaltăeri în „Reichsrath” și relevéză, că regele Ungariei cere de la

ministri austriaci sfaturi în afaceri ungare Oratorul presentă în numele partidului 48-ist și koșuthist un proiect de adresă către rege, în cari se expun gravaminele. Cere desbaterea proiectului și apeléză la unitate în toate chestiile referitoare la cons- tituție. Deputatul Endrey citește proie- ctul, din care estragem următoarele:

„Espresiunea „armata mea” nu este corectă, ea derivă din timpurile. când dom- nitorii își întrețineau armata din propriile mijloce. Armata este a națiunii! De ase- menea nu se pôte admite, ca națiunea să fie numită popor (Volkstamm). Majes- tatea Vóstră n'aveți drepturi moștenite de la înaintași, pe cari să le puteți lăsa moștenire urmașilor, căci drepturile le-ați căpêtat la încoronare de la națiune. Nici coróna nu o puteți numi „Coróna mea”, căci și acesta este a națiunii”. (Aplau- se). Adresa se termină așa:

„Noi încă privim îngrijați la situație și căutăm descurcarea, însă decă această descuracre numai cu sacrificarea limbei maghiare se pôte face, atunci strigăm; Nici odată! Nici odată!”

Ședința se suspendéză, ér după pauză vrea să ia cuvântul ministrul președinte Khuen-Hedervary. Opoziția îl primesce cu un tumult de nedescris: „Étă mituitorul!” „Unde-i Dienes?” „Afară cu el!” Lengyel: Nu-mi place mutra lui. Kubinyi: „Neru- șinatul!” Rigó înaintéză până în fața lui Khuen și strigă: Nu provoca dieta, ești d'aci! Ministrul președinte neputend lua cuvântul, se așață, ér ședința se sus- pendă.

După redeschiderea ședinței Khuen spune că și-a anunțat comisiunei respec- tive violarea imunității sale de către Rigo. El să încercă din nou să vorbescă. Cu- vintele i-se pierd însă în sgomot. Preșe- dintele anunță, că a trecut cazul lui Len- gyel comisiunei de imunitate, de vreme ce toate chemările la ordine au rămas in- fructuóse. Apoi făcându-se puțină liniște, Khuen interpretéză, din însărcinarea Ma- iestății Sale, ordinul către armată (Bara- bás: Nu mai cred cuvântului regal!)

La întreruperea lui Barabaș se pro- duce un sgomot de nedescris. Partidul liberal, care până acuma se purta destul

FOILETONUL „GAZ. TRANS.”

Parastasul.

De Anton Cehov.

— Fine. —

„Așa e... adevêrat... cuvântul e ne- potrivit”, murmura băcanul, „der eu nu l'am întrebuintat spre osândă, părinte Gri- gore, ci am vrut numai să mă exprim cu cuvântul din biblie... ca să sciiți mai bine pentru cine trebuie să vă rugați. Dór vedem scris în pomelnice: Ioan, copilul, Pe- lagia, presvitera, Maria, cea înecată, Iagor ostașul, Pavel, cel ucis, Gavrilă, presvite- rul și altele.... Așa aveam și eu de gând...”

„Neînțelept lucru ai făcut Andrei, altă-dată însă să bagți de sémă. Inainte de toate să nu talmăcesci! Gândește, ca și ceilalți ómeni. Fă șeece mătânii și du-te!”

„Bine,” dice băcanul, bucurându-se, că s'a sfêrșit morala și fața lui își reluă înfățișarea de demnitate.

„Șeece mătânii. Prea bine, înțeleg. Dér acuma, părințele, să-mi dai voie să te rog ceva.... De vreme ce ori cum, eu i-am fost tată... și de vreme ce, ori cum ar fi fost ea, scii prea bine și sfinția ta, că a fost fiica mea, prin urmare aș dori să-i slujesc un parastas... și te-aș ruga și pe sfinția ta părințele diacone!”

„Veđi, asta-mi place”, răspunde pă- rintele Grigore. „Asemenea lucruri sunt vrednice de laudă... Așteptă puțințel, în- dată vom începe.

Andrei Andreici merge cu pași ca- dențați, plini de demnitate până în mijlo- cul bisericeii, unde se opresce. Clisiarchul Mateiú aședă masa cu coliva înaintea lui și apoi se începe parastasul. În biserică e liniște. Nu se aude decât sunetul metalic al cădelniței și cântecelejalnice ale preo- tului și diaconului.

Alătura de Andrei Andreici stau: clisiarchul Mateiú, apoi móșa Macariewna și copilașul ei cu un braț uscat. Alte persóne nu mai sunt în biserică. Diaconul

are un bas nu tocmai din cele de frunte, cântările sunt însă atât de indiuoșetóre, încât băcanul își pierde încetul cu încetul atitudinea demnității și îl coplescesc du- rerea. Iși aduce aminte de Mașutca lui... Gândurile lui sbóră îndêrêt la timpurile, când i-s'a născut fata. Atunci era el slugă la boierul din Werchnije Saprudy. Ocupat cu slujba, ce o avea, nu i-a rămas timp să-și crească fata. Timpul, în care ea se făcuse fată mare cu păr blond și ochi mari mari, visători, a trecut repede de tot. Ea a fost educată, ca toate fetele servito- rilor răsfățați de pe la curțile boierilor, la olaltă cu domnișórele. De-odată cu aces- tea învêță cetitul, scrisul, dansul, ér el habar n'avea, cum i-se creșce fata. Din când în când se întâlnea cu dênsla la pórtă seu pe scări și atunci își aducea aminte, că e fiica lui și începú să o învețe rugăciunile și să-i spună istorióre biblice. Ehei, pe vre- murile acelea era vestit ca un bun cu- noscêtor al legii și sfintei scripturii! Fetia îl asculta cu drag, deși el mai tot-déuna era ursuz. Rugăciunile le rostia, ce e drept

căscând, în schimb însă asculta cu cea mai mare încordare de câte-ori tatăl-séu începea să-i istorisescă cu cuvinte alese despre blidul cu linte al lui Esau, Sodo- ma și Gomora, Iosif în Egipt și altele... Apoi se gândia la timpul, când după ce își făcuse nisce economii, și eșind din ser- viciu își deschise o prăvălie în sat. Ma- șutca s'a dus cu boierul la Moseva.

Trei ani înainte de mórte a venit să vadă pe tatăl său. Abia o mai puté recu- nósce. Era o damă frumósă, îmbracată elegant și cu maniere alese. Vorbia fru- mos, ca din carte, fuma, și dormia până la prânț. Când Andrei Andreici o întrebă, cu ce se ocupă, ea îi răspunde, uitându-se drept în ochii tătâne-séu: „Sunt actriță!” Sinceritatea asta i-se părú bêtrânului o obrásnicie. Ea începú să se laude cu suc- cesesele obținute, vêđend însă, că tatăl său se înroșesce și începe să tușescă, nepu- tându-și ascunde mirarea, tăcú. Și așa în tăcere, fără să se mai uite unul la al- tul, au trăit împreună doué sêptemâni. Inainte de a pleca, rugă pe tatăl său, să

de calm, sare din bănci și strigă: „Mișelule! Trădător de patrie!“ *Președintele* spune, că Barabas vră se se justifice. Strigăte: „Nu primim justificare!“ Partidul popular adresă kossuthiștilor strigăte de indignare. Deputații strigă: *Trăescă regele!* la care kossuthiștii răspund: „*Trăescă constituția!*“

Restabilindu-se liniștea, contele Khuen își continuă vorbirea și face propunerea, ca *dieta să-și amâne desbaterea până la constituirea guvernului.*

Lui Barabas i-se dă un avertisment protocolar votat cu majoritate.

Crisa.

Declarațiunea lui Hedervary.

Revenim așă mai pe larg asupra *declarațiunei* ce a făcut-o ministrul president *Khuen-Hedervary* în conferența clubului liberal ținută Miercuri:

Spune că-și ține de datorință, ca pe *basa autorisării primite de la Majestatea Sa*, se declare următoarele:

Cu durere și cu adânci regrete Suveranul a luat cunoștință, că ordinul de război armată a împințat la unii interpretări greșite, cari conclud în aceea, că ordinul șefului suprem legal al armatei ar implica o atingere a constituției ungare, a drepturilor legale ale Ungariei și a statului ungar. *Acăsta este eschus*, acăsta nu s'a putut întâmpla, acăsta n'a fost intenția Majestății Sale și nu e permis să se dea, din nici o parte, o astfel de interpretare ordinului de război armată. O dovadă despre acăsta este autograful prea înalt, ce mi-s'a adresat. (Citește autograful) Reiese din acest autograf, că Majestatea Sa e pe deplin conștient de drepturile și datorințele sale constituționale.

Ministrul spune mai departe, că autograful regesc se referă pe scurt la schimbările și dispozițiunile, cari ar fi să se realizeze în cadrul armatei. În primul rând se referă la acele *schimbări și dispozițiuni*, asupra cărora s'au făcut *declarațiuni din partea guvernelor anterioare*. Tera le-a auzit din gura acelor guverne, ér acum autograful însuși se declară asupra lor, prin ceea-ce primese o nouă confirmare.

Între dispozițiunile, cari ar fi să se valideze prin îngrijirea guvernului, ministrul face amintire de una din cele mai principale: *cesiunea educației militare*. Pentru-ca *elementul maghiar* — dize el — să se valideze în număr mai mare în cadrul armatei comune, înainte de toate *vom sporii bursele* (fundațiunile, séu stendiile), ér *cultivarea limbii maghiare în instituturile militare din Ungaria* vom s'o garantăm prin aceea, ca o parte însemnată a obiectelor de învățământ să se predea în limba maghiară. Prin acăsta se garantează validitatea națiunei maghiare în proporție însemnată în armata comună. Cultivarea limbii însemnă tot-odată cultivarea acelu

spirit, pe care îl va introduce în armată limba maghiară.

După acăsta ministrul spune, că însărcinarea ce i-s'a dat (de a constitui guvernul) *nu însemnă că el ar voi să constituie un ministeriu definitiv*. El nu voese altce-va, decât ca încrederea ce este neapărat necesară între rege și națiune, să aibă în aceste grave momente un mijlocitor.

Se încinge o scurtă discuție asupra declarațiunei lui Hedervary, care se încheie cu aceea, ca partidul să aducă hotărâre asupra ordinului din Chlopy.

Hotărârea.

Conferența s'a continuat séra la orele 6. Mulți se temeau, că se va întâmpla o ruptură între vechii și noii liberali. Acăsta însă nu s'a întâmplat.

Cel dintâiu a luat cuvântul contele Iuliu Andrassy, care a dat cetire unui proiect de rezoluție. În acest proiect se repetă partea din declarațiunea contelui Hedervary, în care se dize, că Majestatea Sa a luat cu durere și cu adânc regret la cunoștință, că ordinul său către armată a împințat interpretări greșite, cari conclud în aceea, ca și când cuvântul prea înalt ar implica o atingere a drepturilor legale ale Ungariei și ale statului ungar. Declarația ministrului president, făcută pe baza autorisării primite de la corónă, e pe deplin suficientă a împărăscia îngrijirile produse în stinul „națiunei“ de ordinul din Chlopy. Partidul liberal, constatând acăsta cu mulțumire patriotică declară, că nu mai subversăză necesitatea desbaterei asupra ordinului către armată.

În ce privește apoi *cuprinsul politic* al autografului regal, partidul își rezervă hotărârea în merit pentru timpul, când va lua în desbatere programul guvernului constituit.

Acest proiect de rezoluție a fost primit unanim.

Efectul autografului.

Autograful adresat contelui Khuen, a fost primit cu mirare și cu nemulțumire de toate partidele maghiare. Kossuthiștii sunt chiar furioși și strigă în gura mare contra lui, ca și în contra ordinului de război din Chlopy.

Foile unguresci toate îl tălmăcesc și restălmăcesc cu multă amărăciune. „Bud. Hirnap“ dize, că autograful nu și-a ajuns scopul. În loc de a liniști, el dinpotrivă potențază neliniștea, căci autograful nu e decât „ediția civilă“ a ordinului din Chlopy. — „*Alkotmány*“ scrie, că bine nu se pôte aștepta pe urma autografului. Lupta întrégă se pörtă pentru limba maghiară în armată și autograful dat pentru a liniști spiritele turburate prin ordinul din Chlopy, n'are să aducă mult dorita pace. — „*Egyet-értés*“ scrie: „Cei-ce au cređut, că națiunea va primi satisfacție, s'au înșelat amar. Nu i-se cere nici măcar pardon națiunei după afrontul ce i-s'a făcut.... Amăgire! Afacerile se vor încurca și mai tare, crisa

va deveni mai acută. Fie! Dăcă mai trebuie convulsioni, ele vor urma. Tera are să le supörte!“...

În Viena autograful prea înalt n'a avut efect neliniștitor. Dintre diare „*Fremdenblatt*“ scrie între altele: „Autograful regal ține strins la ordinul din Chlopy și pune în vedere validitatea postulatelor maghiare numai în măsura până la care se cuprind în declarațiunile contelui Khuen și între marginile trase de ordinul către armată.“ — „*Neue Freie Presse*“ dize: „Dăcă cei din Ungaria s'au așteptat la o esplicare atenuantă a ordinului din Chlopy, — s'au înșelat. Autograful confirmă din nou punctul de vedere indicat în ordinul către armată, și ține strins la drepturile suveranului în ce privește limba de comandă și unitatea armatei.“

Momente lucide.

Diarul „*Tiszántul*“ din Oradea-mare în numărul din 12 Septembrie scrie un remarcabil articol, pe care îl dăm mai jos în traducere:

Nu știu care este starea mai de învidiat: ca să fie comandă nemțescă și la comanda acăsta să sară flăcăul ungar, ori să fie comandă maghiară și să nu fie nimeni, care să sară la acea comandă.

La noi starea acăsta după domnesce în același timp. Sub domnia partidului lacheilor (liberiás pärtin loc de liberalis = joc de cuvinte), în timp de 35 ani s'a înțărît, ba pôte s'o fi chiar prescriș în noi situația acăsta umilitore și abia acum încep urechile mai mari să fie supărate de către comanda nemțescă, pe care o ascultăm, dér nu prea ne supără conșciința comanda maghiară, pe care nimeni nu o ascultă.

Vorbim de hegemonie maghiară, de politică șovinistă, despre o fantasmagorie mare maghiară à la Hoitsy Pal, despre dreptul dulcei limbă a mamei, pe care însă numai mama o vorbesce, copiii nu, cu toate că în limba sa trăiesce — națiunea. Vorbim cu mândrie de mărima patriei noastre, care se întinde de la Carpați la Adria, dér poftim, vorbiți unguresce la Carpați și apoi puteți să fugiți de la Carpați până la Adria pentru ceea-ce veți căpăta pentru asta.

La să ne uităm fără ochelari la maghiarime!

Esistă maghiari de rassă și sēcui, esistă naționalități: Români, Slovaci, Croați, Sërbi, Ruteni, Sași și jidovi.

După clasificarea jurnalelor, din acăstia sunt Maghiari:

În prima linie *jidovii!*

Când ne ținem serbările noastre naționale, nu esistă cocardă destul de mare, care să nu le fie prea mică, la banchete nu esistă frase destul de naționale, care să fie destul de aspre, ér în străinătate nu esistă ocaziune, la care să nu demonstreze cu maghiarismul lor. Acasă, tot ei sunt, cari dau tonul în *pressă*, *finanțe* și *comerciu!*

Dómne! Dumneđeule! Pentru cinci-deci de creițari atăta patriotism! În adevăr bun gheșeft!

Dér vorba ceea: Carneă ieftină are zémă subțire. După serbări și acasă se schimbă tabloul.

Iosif Hartstein declară, că dintre ortodoxi șese sute de mii de jidovi urmăză ordinele lui, dér și dintre neologi încă îi „sărută mâna“ Al. Braun, redactorul fôiei lui Vészi.

Domnul acesta era mai înainte președintele comunității israelite din Muncaciú, unde în nisee școle clandestine scandalóse predau pe nemțesce ortodoxia jidovă, care s'ar spurca, dăcă ar preda o pe unguresce.

Așa sunt acei 600.000 de jidovi, cari urmăză ordinele lui Hartstein nu numai în Muncaciú, ci și aiurea.

Balassa-Gyarmat e oraș curat maghiar, însă numai sub scutul baionetelor jandarmilor poți vorbi unguresce în sinagogă și și atunci numai după-ce din celalalt amvon a vorbit întâiu celalalt rabin nemțesce. Comunitatea amenință cu schismă, dăcă se forțază și mai departe limba maghiară.

Ei bine, la noi în Oradea, asta nu se întâmplă. Aici d-l Czimetbaum Pinkász vorbesce în dragă voie nemțesce în ziua natală a regelui și nimeni nu amenință cu schismă!

Dăcă într'un oraș maghiar se vorbesce nemțesce, din 10 casuri, numai într'unul vei găsi un ofițer, în celelalte 9 jidovi.

Rémân din mulțimea cea mare de jidovi vr'o 200.000, cari sunt cu sentimente mai patriotice. Tocmai atăția căți Maghiari de rassă emigréză într'un an!

În a doua linie vin reformații. Maghiarii s'au convertit la reformați. Tótă problema lor pe terenul maghiarismului a fost atăta, că au rémas ceea-ce au fost: în Dobrițin Maghiari, în Balmazújváros — nemți.

Să dícem, că sunt cu toții Maghiari. Augustanii pe șesul Ungariei sunt panslavii, în Ardeal pangermanii, în Slovăcime éráși panslavii și numai o fracțiune au sentimente maghiare.

Pe catolici *pressa liberală* de atătea ori i-a excomunicat dintre Maghiari. așa că e suficient, ca cine-va să-și țină credința, pentru-ca să fie numerat între patrioții de clasa a patra.

Ar fi așa-dér, după socotéla comisiunilor de apreciere liberale, vr'o 2½ milioane Maghiari, din 19 milioane de locuitori.

Unde ajunge așa-dér hegemonia maghiară?

Însă chiar dăcă nu clasificăm din punct de vedere liberal, ci după mintea sănătósa, scim că 60% din Maghiarii de rassă sunt catolici, pe cari nu-i poți înghiți așa numai tam-nesam, totuși luând la olaltă pe catolici, protestanți și jidovi, puținii sunt patrioții maghiari în țera.

ÉR naționalitățile, ori de ce rassă și religione ar fi, sunt dușmanii noștri, cari nu ne înțeleg limba, și nici nu vréu s'o înțelgă, ér ordinele noastre le desprețuesc demonstrativ.

Aici în interiorul țerii este nevoie de introducerea comanda maghiare!

De o generație întrégă domnesce aici politică liberală, care scărmanată puțin, nu este alt-ceva, de cât curent protestant sub conducere jidovă. Politică acăsta a pus la cale *emigrarea Maghiarilor, invasiunea jidovilor și înăsprirea chestiunii naționalităților.*

Acestea trebuie să se schimbe.

Datele statistice arată, că catolicismul a cucerit sate întregi maghiarismului, pe când protestantismul n'a cucerit un singur sat măcar și cu el nu se pôte face politică maghiară de expansiune.

Nici naționalitatea jidovăscă nu pôte să dea tonul în țera acesta. Dăcă ne trebuie ajutor din partea naționalităților, de ce ne luăm în grumađi tocmai pe jidovi, ér pe naționalitățile creștine: Români, Slovaci, Croați îi desprețuim, cu toate că ei au aici un trecut istoric și sunt atașati pământului, pentru care ei au vërsat sânge, care este și patriei lor și căreia i-au dat pe un Huniade, și pe un Zrinyi.

Nu mai jidovii pot să prospereze în țera acăsta ce calicesce din război, ér ca semn de mulțumire... vorbesce nemțesce și cu morala lor și tradițiunile lor deosebit alcătuesc stat în stat.

Trbuie să rupem odată cu raporturile acestea ilegale și să ne facem naționalitățile prietene, pentru-că dăcă emigrarea Ungurilor merge așa înainte, parale cu întărirea urei de naționalitate, atunci — pe când se va introduce comanda maghiară în armată, nu va mai fi cine să înțelgă.

Să fim stăpâni întâiu acasă, apoi să dictăm în afaceri comune.

Dixi et salvavi animam meam.

Tratări între Bulgaria și Turcia
Se telegrafiază din Sofia: Tratările între Bulgaria și Turcia au dat până acum următorul rezultat: Guvernul bulgar a fost încunoscintat ér de către comisariul turec, că peste două zile va apare iradeau Sultanului în privința numirii unei comi

mérgă cu dënza la plimbare pe malul râului. Deși îi venia cam cu rușine să mérgă pe ulițe ziua la amiađi alătura de fiicăsa pierdută, totuși îi ascultă rugămintea.

„Cât e de frumos aici!“ dizea ea cu entuziasm, plimbându-se. „Ce prăpăstii! Ce munți verđi! Dómne, cât e de frumos satul unde m'am născut!“ Și începú să plângă.

„Prăpăstiile acestea, pe cari tu le laudă așa de mult, nu sunt bune de nimica. Ele aduc tot atăta folos, cât și laptele țapului“, răspuse Andrei.

Ea însă plângea, plângea, și inspira cu lăcomie aerul, parcă ar fi știut, că nu are mult timp să mai respire...

Andrei Andreici dá din cap, ca un cal pe care îl mușcă muscele și începe să facă la cruci, ca să alunge amintirile triste... „Adu-ți aminte, Dómne, de adormita ta róbă, cocota Maria!“ murmura el, „și iértă-i toate păcatele“. Vorba necuviinciosă îi scapă fără să vrea și fără să bage

de sémă. Ceea-ce s'a fixat în conșciința lui odată, nu se pôte scóte așa ușor numai cu povețele popii Grigore. Macariena oftéză și șoptesce ceva. Mitița cu mâna cea uscată este adâncit și el în gânduri. „...unde nu este nici întristare, nici suspinare. ci viétă fără de sfrșit...“ cânta diaconul cu glas puternic, lipindu-și mâna pe obrazul drept.

Din cădelniță se înalță un fum albăstriu, scăldându-se în rađa lată, oblică a sórelui, care împarte spațiul bisericei în două părți. Și se pare, că împreună cu fumul plutesce și sufletul răposatei în rađa sórelui. Norii de fum, reamintindu-ți bucelele unui copil, se învêrtesc în aer și se înalță până la feréstră, pe unde apoi ies la aer liber, parcă ar vrea să fugă de jalea și durerea, ce umple sufletul lui Andrei Andreici.

Oniță.

siuni mixte Membrii turci ai comisiei vor fi numiți de Sultanul, ér cei bulgari de Exarch, care-i va alege dintre notabili bulgari din Macedonia. Comisiunea se va ocupa cu elaborarea de regulamente și de legi pentru autonomia commel, pentru imposit, pentru organizarea poliției etc., și acesta în timpul cel mai scurt. Afară de acesta un membru bulgar al acestei comisii va funcționa pe lângă Sultan ca referent permanent asupra situației din Macedonia și a necesităților acestei provincii.

Cercurile guvernamentale au primit cu rezervă declarația comisarului turc și vor aștepta, ca ea să fie repetată în chip formal, precum și făgăduita iradea imperială, al cărei cuprins va servi ca basă pentru a cere Porții otomane amnistia criminalilor politici, încetarea masacrelor, demobilizarea armatei turcesce, garantarea existenței școlilor și bisericilor din Macedonia și restaurarea pe cheltuiala Turciei a satelor bulgare distruse.

Demisiunea cabinetului sârbesc Guvernul sârbesc și-a dat demisiunea. În consiliul de miniștri ținut sub președinția regelui, s'a decis convocarea Scurștinei în ziua de 28 Septembrie. Cabinetul și-a prezentat în urmă demisiunea pe care regele a primit-o, însărcinând însă pe miniștri cu gestiunea afacerilor până la formarea noului cabinet, care se va constitui după deschiderea Scurștinei.

Deschiderea „Reichsrathului“.

Scim, că „Reichsrathul“ austriac și-a reluat alaltă-eri activitatea.

Ministrul-președinte *Koerber* expune motivele, cari au determinat guvernul de a convoca parlamentul. Dice, că pe când parlamentul austriac vota proiectul pentru mărirea contingentului de recruți, discuțiunea aceluiași proiect întâmpina greutăți în parlamentul unguresc. În fața acestei opozițiuni, guvernul unguresc s'a mârșit de a cere numai aprobarea obicinuțului contingent de recruți. În cursul discuțiunilor din camera din Budapesta, s'au manifestat desiderate, cari trebuiau nu numai să sdruncine comunitatea și unitatea armatei comune austro-ungare, dér să aducă și o știrbire drepturilor Austriei în ce privește armata comună.

Guvernul austriac își dote în consecință demisiunea în ziua de 26 Iunie, accentuând însă, în timpul crizei, necesitatea de a se menține în mod absolut comunitatea armatei în folosul pozițiunii și a prestigiului monarhiei. precum și formațiunea sa dualistă, și stăruind asupra drepțurilor guvernului austriac de a exercita o deplină influență legislativă în toate chestiunile referitoare la armata comună.

Demisiunea ministeriului n'a fost primită și guvernul a fost incredințat de încrederea Coronei. Ministrul-președinte a fost tot de-odată autorizat de a declara în „Reichsrath“, că influența legală a Austriei în tot ce privește armata, rămâne deplin menținută. În această ordine de idei, împăratul a declarat în modul cel mai solemn, că comunitatea și unitatea armatei austro-ungare rămân neatrinse, precum și toate bazele sale actuale. (Vii aplause).

Guvernul supune „Reichsrathului“ modificarea legii contingentului de recruți, votată deja, modificare, ce consistă în dispozițiunea introdusă, că în Austria nu se va pute aplica contingentul mârșit, decât în momentul în care aceeași dispozițiune se va vota de parlamentul din Ungaria.

Tote măsurile au fost luate pentru a se pute concedia soldații, cari au servit trei ani sub drapel, în momentul în care noul proiect asupra contingentului de recruți va fi votat de „Reichsrath“.

Ministrul-președinte recomandă dér discuțiunea și votarea urgentă a acestui proiect, căci ori-ce întârziere aduce prelungirea în această măsură a serviciului soldaților cu trei ani de serviciu. (Vii aplause). Cehii protestează în mod sgomotos).

Camera respinge propunerea deputatului socialist *Pernstorfer* de a începe discuțiunea asupra declarațiunii ministrului de *Koerber*, și apoi începe discuțiunea asupra motiunilor de urgență, prin care se cere, ca soldații cu trei ani de serviciu să fie congediați la 30 Septembrie.

Camera deputaților n'a putut termina discuțiunea asupra celor trei motiuni de urgență. Continuarea discuțiunii s'a amânât pe eri.

SCIRILE DILEI.

— 12 Septembrie v.

Din Bucovina. Se scrie din Cernăuți, că în ședința de Vineri a dietei Bucovinei s'au produs scene foarte furtunoase. Nou alesul deputat *Dr. Aurel Onciul* a atacat cu cea mai mare înverșunare partidul boerilor făcând unele declarații atingătoare pentru onora reprezentantului mării proprietăți *Dr. cavalier de Flondor*. Acesta a provocat la duel pe *Dr. Onciul*. În urma acestui incident clubul Românilor are intenția să voteze pentru invalidarea alegerii lui *Onciul*, în contra căreia se află deja un protest. Deputatul *Onciul* și *Tinerii-Ruteni* continuă cu obstrucțiunea în dietă.

Regina României a avut un accident în *Neuwied*. În ziua de 22 Septembrie coborându-se din trăsură, și-a scrintit piciorul.

Internat unguresc în Predeal. Ministrul unguresc al școlilor a ordonat deschiderea unui internat în *Predeal*, pentru copiii industriașilor și muncitorilor unguri din comunele învecinate. Internatul se deschide cu începerea anului școlar 1903/904, primind de-ocamdată 30 copii, parte gratuit, parte pentru taxa de 4 cor. lunar.

Adunare socialistă. Partidul social-democrat din *Brașov* va ține *Duminecă*, 27 Sept., un meeting de protestare în contra reținerii soldaților din anul al 3-lea de serviciu. Meetingul va avea loc în berăria orașenescă.

Furt de documente militare. Se scrie din *Lemberg*: S'a constatat, că subofiterul *Bodnar* împreună cu câțiva complici ai săi au furat nisece documente militare din cancelaria diviziei de cavalerie din *Stanislaw*. Făptuitorii au fugit în străinătate. Hoții au umblat numai după acte de mobilizare, dovadă, că banii, ce se păstrau în numita cancelarie și hârțile de valoare, ce se aflau în cassa efracționată, le-au lăsat intacte.

Numiri. Ministrul de agricultură a numit practicantii silvicei pe următorii absolvenți ai academiei de silvicultură: *Victor Precup* la oficiul silvic din *Sighișoara*, *Ioan Comaniciu* la oficiul silvic din *Deșeu*.

Procesul ofițerilor sârbi. În procesul ofițerilor vinovați de conjurație contra masacraților, acuzarea este susținută de maiorul *Suşcalovic*, fiind între acusați și un căpitan. Din aceeași cauză nu pot să asiste la proces, care se judecă în secret, decât ofițeri de la gradul de căpitan în sus. Pedepsa cea mai mică pentru ofițerii culpabili ar fi de un an închisore, însă dênșii speră să scape cu o ușură pedepșă disciplinară. Ofițerii au declarat judecătorului de instrucție că au fost înșelați de agitatori, cari i-au făcut să credă că regele doria ajutor contra tirăniei colonelilor *Popovic* și *Misic*. Toți ofițerii acusați sunt liniștiți, afară de căpitanul *Novakovic*, care e foarte agitat. Dênșul declară, că vrea să facă un rechizitoriu contra masacraților.

Confirmarea crudiților turcesci. Corespondentul diarului „Zeit“ care s'a dus la *Kirkilise*, în *Rumelia turcescă*, confirmă scirea despre masacrele, nelegiuirile și jafurile comise de *nizamii albanesi* și de bașbuzuoi contra *Bulgarilor* și *Grecilor*. Toți aceia, cari n'au isbutit să fugă au fost masacrați. Dintre femeile violentate multe au murit, altele s'au sinucis. S'au comis

jafuri și s'a dat foc caselor. Aceleași scene oribile s'au petrecut în 40 de sate din împrejurimi. Mirosul cadavrelor infectează aerul.

Soldații maghiari și partidul independentist. În ziua de 20 Septembrie, președintele partidului independentist a primit următoarea scrisore anonimă:

Septembrie 20, 1903.

„Mârșit președinte!

Ađi ni s'a cetit ordinul de ăi cătră armată. O palmă nu se pôte mai strașnică pentru soldații maghiari. Cu mâinile împreunate ca de rugăciune rugăm partidul să nu lase a se batjocuri națiunea. Soldații sunt fără deosebire pe partea d-văstră. Aveți încredere în noi. Nu durmim. Și decă va voi și *Dumneđu*, vom aplica pe capul tiranului o lovitură așa, că nu va mai avea chef a se lega de maghiar. Fie ce va fi, noi stăm gata. Mai sunt înca copii buni, cari își iubesc pe mama lor și mai sunt unguri cari știu muri pentru patrie. Suntem cătrăniți. Nu vă temeți. Aveți încredere în noi, vitejii soldați!

Să trăescă *Kossuth Ferencz* și partidul lui victorios!

ss) *Toți soldații“.*

La tragerea de ađi a loteriei de clasă ungară a cădut pe nr. 38505 din colectura principală a casei de bancă din loc: *Iacob L. Adler* & *Fratele* câștigul principal de 200.000 corone.

Ambasadorul contrabandist. Ambasadorul siamez din *Paris Delock* a sosit în ziua de 22 Sept. în *Lisabona*. Revisuindu-i-se bagajul, s'au găsit cantități enorme de tutun de contrabandă. Ambasadorul fu arestat, ér a doua ăi pedepsit cu o amendă grea.

Carne de căne și pisică. Se scrie din *Budapesta*: În timpul din urmă se denunța la poliția de aici, că se fură câni de valoare și grași. În ziua de 22 Septembrie s'a descoperit în sfârșit hoțul și odată cu acesta o măcelărie și ospetărie de carne de căne și pisică. Antreprisa era în locuința lucrătorului *Iosif Medek*. Poliția l'a surprins tocmai în momentul, când jupea pielea unui căne frumos de *Neufundland*. Într'un cean fierbeau ciolanele unui fox-terrier, a cărui piele era întinsă pe o sfără d'asupra plitei. Într'o tingire se frigea carne de pisică. *Medek* a scăpat pe ușa din dos, când a intrat poliția. După datele culese de la amanta lui *Medek*, acesta a tăiat până acuma vr'o 60 de câni și 30 pisici. Măncările le vindea la lucrători, spunând, că carnea de căne este carne de berbece, ér cea de pisică este friptură de iepure. *Medek* se dice, că avea un câștig frumos din acest comerțiu scârbos.

Pentru amatorii de fotografie. Aparate de fotografie pentru salon și voiaj foarte renumite; aparate pentru fotografii la moment, precum și toate articolele necesare, se pot procura dela *A. MOLL* liferantul curții c. și r. din *Viena*, *Tuchlauben* Nr. 9. Manufactură fotografică fondată la anul 1854. La cerere liste mari ilustrate, coținând preturile gratis.

Urmărirea unui protopop român.

(Ascultarea martorilor în afacerea părintelui *Lazar* (Jernea din *Ciomacoz* comit. *Sătmarului*.)

Sătmar, 22 Septembrie 1903.

Onorată Redacțiune!

Subscrisul prin următoarele aduc la prețuita cunoștință a On. Redacțiunii decursul interogatorului luat la 15 a l. c. cu 42 martori în contra protopopului *L. Jernea* din *Ciomacoz*, prin judecătorul de instrucție *Morvay Károly* din *Sătmar*.

Interogatorul s'a început cu acuzatorul *Mosul*, care și-a susținut neschimbată acuzarea, dér din dispoziția lui sufletescă, s'a putut concluda, că mare păcat muncescesc sufletul lui.

După el a urmat părintele *Jernea*, care din capul locului a anunțat recurs în contra urmării și respingând toate acușele nebasate, — a afirmat și cu acesta ocașie, că încât privește învinuirea ce i-se aduce, că pe poporeni să-i-a înjurat pentru-că nu vorbesc în limba lor maternă, ci în cea maghiară, — în conștiința nevinovăției sale a răspuns sus și tare, că de înjurat nu i-a înjurat nici-când; alt-cum pe deplin e convins, că prin ómenii cu conștiința adevărată, nici-odată nu se va pute constata acuzarea. Recunoșce însă, că ca preot român, în activitatea su de păstor sufletesc

atât în trecut, cât și în prezent i-a îndemnat și pe viitor încă îi va îndemna, ca să-și vorbescă limba maternă — eredită de la strămoși — care e cel mai scump tesaur, ce-l are fie-care popor, care ține cu demnitate la trecutul său.

După d-l *Jernea* a fost ascultat d-l învățator *D. Kirvay*, care și-a susținut intact fasiunea făcută înaintea judelei de instrucție *Bodó* din *Carei*, în care a declarat de neadevăruri tendențioase toate învinuirile făcute părintelui *Jernea*.

După acesta a urmat ascultarea a vr'o 42 persoane, cele mai multe culese de prin răspântiile căilor și de pe câmp — observând instigatorii, că și de astă-dată vor rămâne buzați, ca în trecut.

A fost penibilă poziția pentru martori din împrejurarea: că părintele *Jernea* cu 2 zile înainte, după serviciul divin a provocat pe toți, cei de față, că fie-care pôte să mârșă — cine numai vrea — în 15 l. c. înaintea judelei de instrucție și se spună tot ce cugetă numai, că i-ar agrava cauza — dér numai să nu mințescă!

Fost'au ce e drept, mulți martori, dér cei mai mulți mai mult de silă, decât de voie bună, căci după amăzi cu străjerul satului i-au adunat pe mulți de pe câmp, ca să fasioneze în contra preotului lor, dér tocmai aceștia au susținut contrarul acusei, prin ce instigatorii numai rușine au avut și nu folosul așteptat.

Tote fasiunile — pretinse agravante — se învertesce pe lângă acusa: „Că protopopul *Jernea* i-ar fi oprit să vorbescă unguresce“. Dér aserțiunea lor când vor ajunge la jurământ, sigur își vor modifica-o, căci și cu ocașia acestei cercetări un martor fiind întrebat în limba maghiară decă acusatul l'ar fi oprit și pe el a mai vorbi unguresce? răspuns'a că e drept; dér după-ce l'a provocat, ca să spună pe românește, că cu ce vorbe l'a oprit? A răspuns: că i-a ăis acusatul, că pentru-ce vorbesce tot în limba cea străină!

Dér de aceștia martori încă sunt puțini.

Apărătorul D-lui *Jernea* va fi d-l avocat *Dr. Tripou* din *Bistrița*.

C.

ULTIME SCIRI.

Seghedin, 24 Septembrie. Municipality orașului *Seghedin* a primit un proiect de rezoluție prin care consiliul orașului e îndrumat a nu mai primi dări de stat directe și să nu mai dea nici un ajutor celor, cari de bună voie se anunță pentru a fi înrolați în óste.

Szentes, 24 Septembrie. Reprezentanta orașului a decis a opri oficiul de dare de a încassa contribuțiunile directe.

Viena, 24 Septembrie. Compromisul privitor la proiectul de recruți, întâmpină mari greutăți. Ministrul de război *Pitreich* s'ar mulțumi și cu contingentul actual, însă br. *Beck* și *Koerber* nu vréu să se învoescă cu schimbarea proiectului.

Belgrad, 24 Septembrie. Serbia a adresat Porții o notă în care pretinde retragerea trupelor turcesce de la granițele sale și promisiuni formale, că Turcia va recunoșce naționalitatea sârbescă.

Roma, 24 Septembrie. Un membru al guvernului italian confirmă scirea, că Austro-Ungaria, Anglia, Rusia, Franța și Statele-Unite se pregătesc a interveni în Balcani. Puterile amintite au dat ordine flotelor lor de război să stea gata pentru ori-ce eventualitate.

București, 24 Septembrie. Generalul comandant al trupelor din *Transilvania* va asista la manevrele regale române de lângă *Craiova*. El va sosi Lună la *Sinaia* și va fi găzduit în *Castelul Peleş*.

Viena, 24 Septembrie. Regele României va sosi *Duminecă* aici, mergând spre *București*.

Belgrad, 24 Septembrie. În ultimele zile au trecut pe teritoriul sârb, venind din Ungaria, 36 vagoane cu cai pentru armata bulgară.

Proprietar: *Dr. Aurel Mureșianu*. Redactor responsabil: *Traian H. Pop*.

Dela „Tipografia A. Mureșianu“ din Brașov, se pot procura următoarele cărți:
(La cărțile aici înșirate este a se mai adauge pe lângă portul postal arătat, încă 25 bani pentru recomandație.)

Scrieri istorice.

Memorii din 1848—49 de Vas. Moldova, fost prefect al Legiunii III în 1848—49. Prețul cor. 1 (cu posta cor. 1.10)

Viata și operele lui Andrei Mureșianu, studiu istoric-literar de Ioan Rațiu, prof. ord. la preparandia din Blășiș, Prețul 2 cor., plus porto 10 bani. Venitul curat al acestui op se va contribui la formarea unui fond pentru Internatul preparandial din Blășiș.

„Colonel David baron Urs de Margina la Solferino și Lissa“, interesanta și eminenta conferență, ce a ținut-o d-nul colonel c. și r. Francisc Rieger în reuniunile militare dela Brașov și Sibiu. Broșura conține și două portrete bine reușite ale baronului Urs, unul din anii de mai înainte, când încă era major, 6r altul din timpul mai recent; mai conține și o hartă a Lissei, cum și ilustrațiunea mormântului eroului nostru. Prețul 80 b. (plus 6 b. porto.)

„Pentru memoria lui Avram Iancu“, epigramă dat către ministerul de interne D. P. rez. priu d. Dr. Amos Francu în cauza fondului pentru monumentul lui Iancu. Prețul este 1 cor. în România 2 lei plus 5 bani porto.

„Pintea Vităzului“, tradițiunii legende și schițe istorice, de Ioan Pop-Reteaganul. Oea mai completă scriere despre eroul Pintea. In ea se cuprind foarte interesante tradițiuni și istorisiri din toate părțile, pe unde a umblat Pintea. Prețul 40 bani. plus 6 bani porto.

„Românul în sat și la 6ste“. Acesta este titlul unei noue cărți, ce d-l Ioan Pop Reteaganul, cunoscutul și meritatul nostru scriitor popular, a dat literaturii române. Prețul 20 b., cu posta 26 b.

Lupta pentru drept de Dr. Rudolf de Ihering traducere de Teodor V. Pacățian. Prețul 2 cor. (+ 10 b. porto.)

„David Almdășianu“, schițe biografice de Ioan Popea. Broșura aceasta, prezintă și multe momente de însemnătate istorică. Prețul 60 b. (cu posta 66 b.)

„Țeranul român și ungar din Ardeal“, studiu psihologic popular de I. Paul. Prețul 1 cor. (+ 5 b. porto.)

Măndăstirea Putna în Bucovina de Iacob Porumbescu. Prețul 20 b. (+ 3 b. porto.)

Scrieri scolare.

Recompensele și pedepsele în școala populară, studiu pedagogic de d. Daru, cu un adaus, 64 pag. format mare. prețul 60 bani, se poate procura dela Tipografia A. Mureșianu, precum și dela autor și din librării.

Cântul în școala populară de Iuliu Pop, învățator în Năsăud. Teoria, praxă și cântări. Este o scriere întocmită pentru cei ce propun cântările. Prețul 60 b. (cu posta 66 b.)

Manual catehetic pentru primii ani școlastici, ca îndreptar pentru cateheți, învățători și părinți, prelucrat de Basiliu Rațiu, profesor la seminarul din Blășiș. Prețul 80 b. (cu posta 90 b.)

Gramatica limbii române, pentru școlile inferioare, prelucrată după sistemul fonetismului modern, de Ioan Papiu. Partea I. Etimologia. Edițiunea II. Prețul 50 bani.

„Învățătura creștină“ sau **Catehismul mare** pentru tinerimea greco-cat. Edițiunea III. (1898). Cu binecuvântarea episcopului de Mădina al Gherlei, Ioan Alexi. Noua edițiune a apărut cu îmbunătățiri și e tipărită cu ortografia cu semne. Conține 284 pag., format 8°, e legată solid și costă cor. 1.60 (cu posta cor. 1.80).

Îndreptar teoretic și practic pentru învățământul intuitiv în folosul elevilor preparandiali, a învățătorilor și a altor 6meni pe școala de V. Gr. Borgovan prof. de pedagogie. Edițiunea III. Prețul 2 cor. 40 bani (+ 10 b. p.)

Oral general pentru școala română cu 6 clase și cu un siogur învățator de Georgiu Ma. yar. Prețul 80 b. (+ 10 b. p.)

Scriptologia, seu modul de a învăța cetitul scriind. Îndreptar pentru învățători la tracarea Abecedarului de Basiliu Rațiu prof. preparandial pens. Prețul cor. 2 (+ 10 b. p.)

Curs practic de limba maghiară pentru școlile popul. rom. întocmit pe baza noului plan ministerial de învăț. de Ioan Daru

cu concursul mai multor bărbați de școală. Partea I. pentru anul I-ii și al II-lea de școală. Prețul 32 bani (+ 10 b. p.)

Aritmetică pentru școlile populare de F. E. Lutrz. Tradusa de un învățator după a 9 ediție germană. Anul I și II. de școală. Numerii 110, -10-20 și 20-100. Prețul 40 b. plus 5 b. porto.

Cărți de rugăciuni și predici.

Micul mărgăritar sufletesc, cârticică de rugăciuni și cântări, întocmită mai ales pentru copiii mai mărișori. Legată costă 44 bani (+ 5 b. porto.)

Carte de rugăciuni, cereri și laude întru on6rea Preacuratei Fecioare Maria pentru folosul și mângăierea sufletelor. Prețul legat 40 bani (+ 5 b. porto.)

Cuvântări bisericesti scrise de Ioan Papiu Tom. III Prețul 3 cor., plus 20 b. porto.

Cuvântări bisericesti de Ioan Papiu: tomul III cuprinde cuvântări bisericesti acomodate pentru orice timp; și pentru toate s6rbătorile de peste an. Pe lângă predici, se mai află în text câte-o instructivă notiță istorică privitoare la însemnătatea diferitelor s6rbători. Fiă-care tom separat costă 3 cor. (plus 10 b. porto.)

Predici pe toate Duminecile și s6rbătorile de peste an, de Em. Elefterescu, cunoscut atât de bine în cercurile romănesci din num6roasele sale scierii. Are 250 pag. Prețul cor. 3 (+ 20 b. porto.)

Predici pentru Duminecile de peste an, compuse după catechismul lui Decharbe, de V. Christe. Conține predici dela Duminea XI după Rosalii până la Duminea Vameșului. Prețul cor. 1.60 (prin postă cor. 1.70.)

Cuvântări bisericesti pre s6rbătorile de peste an scrise de Ioan Papiu. Preț. 3 cor. (pl. 30 b. porto.)

Cuvântări funebrele și iertăciuni din autori renumiți, prelucrate de Titu Budu. Tom. II. preț. 2 cor. (plus 20 b. porto.)

„Cartea Durerii“ de Emil Bougand, tradusa din originalul francez de Iacob Nicolescu, editura lui Dr. E. Dăianu. Timiș6ra 1895. O cârticică de mângăere sufletescă, care costă legată 3 cor6ne (plus 10 bani porto.)

„Cuvântări bisericesti de Maseillon“ traduse din originalul francez de Ioan Genț protopop gr.-cat. român al diocesei de Oradea-nare. — Deja la 1898 a apărut în Oradea-mare cartea cu titlul de mai sus care cuprinde 17 predici de ale vestitului orator eclesiestic francez. Predicile sunt împărțite de traduc6tor după anul bisericesc răsăriten, și fie-care este pusă la acea Duminea sau s6rbătoare, cu a cărei evanghelie se potrivește predica. Un volum elegant de peste 400 pagini în 8° cu portretul lui Maseillon. — Traducerea se distinge printr-un limbaj 6ales. — Prețul 5 cor6ne (6 Lei 50) plus 30 bani porto.

Mama sfântului Augustin de Emil Bougand, traducere de Salba. Editura d-lui prof. Dr. E. Dăianu. Tipografia arhidieceșană din Blășiș. Cartea are 31 c6le de tipar (500 pagini) și este fructul ostevălelor unor laboroși studenți în teologie dela universitatea din Bucareșta Cuvântul „Salba ne reamintesc societatea literară cu același nume a teologilor din seminarul desființat „S-ta Barbara“ din Viena. 6rei societăți îi mulțumim publicarea Fabiolei și a unei părți din catechismul cel mare a lui Deharbe. Traduc6torii ne ofer o lectură edificătoare în stil îngrijit, tiparul curat, hărtia bună. Prețul unui exemplar legat elegant în pânză este 4 cor6ne (+ 30 b. porto.) Un exemplar broșat 3 cor6ne (+ 30 b. porto.)

Cursul la bursa din Viena.

Din 24 Sept. n. 1903.

Renta ung. de aur 4%	117.15
Renta de cor6ne ung. 4%	96.55
Impr. cail. fer. ung. în aur 3 1/2%	87.85
Impr. cail. fer. ung. în argint 4%	95.75
Oblig. cail. fer. ung. de ost I. emis.	96.65
Bonuri rurale ungare 3 1/2%	91.40
Bonuri rurale croate-slavone	96.65
Impr. ung. cu premii	198.25
Losuri pentru reg. Tisei și Seghedin	153.—
Renta de hărtie austr.	99.55
Renta de argint austr.	99.40
Renta de aur austr.	119.05
Rente de cor6ne austr. 4%	99.80
Losuri din 1860.	151.50
Acții de-ale Băncei austro-ungară.	15.79
Acții de-ale Băncei ung. de credit.	693.—
Acții de-ale Băncei austr. de credit	634.75
Napoleondori.	19.02 1/2

Mărci imperiale germane.	117.37 1/2
London vista.	239.25
Paris vista.	94.95
Note italiene	95.05

Cursul pieței Brașov.

Din 25 Sept. n. 1903.

Bancont rom. Cump.	18.96	Vënd.	19.—
Argint român.	18.84	„	18.92
Napoleon d'or.	19.04	„	19.10
Galbeni	11.20	„	11.30
Ruble Rusesco	2.53	„	2.54
Mărci germane	117.10	„	117.50
Lire turcesco	21.50	„	21.60
Seris fonc. Albina 5%	101.—	„	101.25

Se caută în condițiuni favorabile aquisiteuri. Brașov, Str. Orfanilor 4.
2—4. 1101.

Nr. M. 12793—1903.

Vinderea

casei orașenesci din Str. N6gră nr. 27.
In scopul vëndării aprobate de autoritatea mai înaltă a realității de casă aparținătoare comunei orașenesci și aflătoare în Brassó, strada N6gră nr. 27, prețuită cu 17897 cor., în 13 Octomvrie 1903 la 10 ore a. m, se va ține licitațiune cu ofert la subsemnatul magistrat, despărțământul pentru afacerile economice, la care se invită amatorii de cumpărare.
Condițiunile de licitațiune și de ofert, precum și cele pentru contractul de încheiat cu cumpărătorul, se află depuse până la ziua de licitațiune la despărțământul pentru afacerile economice, unde se pot lua în vedere de amatorii de cumpărare în timpul 6relor de oficiu.
Brassó, în 8 August 1903.

4—5, (1078) Magistratul orașenesc

Prafurile-Seidlitz ale lui Moll

Veritabile numai, decă fiecare cutiă este provădută cu marea de apărare a lui A. Moll și cu subscrierea sa.

Prin efectul de leuire durabilă al Prafurilor-Seidlitz de A. Moll în contra greutăților celor mai cerbicioase la stomach și pânțee, în contra cărceilor și acrelei la stomach, constipațiunii cronice, suferinței de ficat, congestiunii de sânge, haemorhoidelor și a celor mai diferite h6le femeesci a luat acest medicament de casă o răspândire, ce creșce mereu de mai multe decenii încoace. — Prețul unei cutii originale sigilate Cor6ne 2.—
Falsificățiunile se vor urmări pe cale judecătoreșcă.

Franzbranntwein și sare a lui Moll.
Veritabilu numai, decă fiecare sticlă este provădută cu marea de scutire și cu plumbul lui A. Moll.

Franzbranntwein-ul și sarea este foarte bine cunoscută ca un remediu popular cu deosebire prin tras (frotat) alină durerile de șoldină și reumatism și a altor urmări de rēcăia. Prețul unei sticle originale plumbate, Cor6ne 1.90.

Sapun de copii a lui Moll.

Cel mai fin sapun de copii și dame fabricat după metoda cel mai nou pentru cultivarea rațională a pielii, cu deosebire pentru copii și adulți. Prețul unei bucăți Cor. — 40 Cinci bucăți Cor6ne 1.80. Fie-care bucată de sapun, pentru copii este provădută cu marea de apărare A. Moll.

Trimiterea principală prin Farmacistul A. MOLL, G. și F. Turnisor ai curții imperiale Viena, Fuchlauben 9
Comande din provincia se efectuează zilnic prin rambursă postală.
La deposite se se ceră anumit preparatele provădute cu iscălitura și marea de apărare a lui A. MOLL.
Deposite în Brașov: la d-nii farmaciști Ferd. Jekelius, Victor Roth, Eugen Neustädter și engros la D. Eremia Nepoții, Teutsch & Tartier.

ABONAMENTE

LA

„Gazeta Transilvaniei.“

Prețul abonamentului este:

Pentru Austro-Ungaria:	Pentru România și străinătate:
Pe trei luni . . . 6 cor.	Pe trei luni . . . 10 fr.
Pe șese luni . . . 12 „	Pe șese luni . . . 20 „
Pe un an . . . 24 „	Pe un an . . . 40 „

Abonamente la numerele cu data de Duminecă:

Pentru Austro-Ungaria:	Pentru România și străinătate:
Pe an . . . 4 cor.	Pe an . . . 8 fr.
Pe șese luni . . . 2 „	Pe șese luni . . . 4 „
Pe trei luni . . . 1 „	Pe trei luni . . . 2 „

Abonamentele se fac mai ușor și mai repede prin mandate postale.

Domnii cari se vor abona din nou, se binevoescă a scrie adresa lămurit și a arăta și posta ultimă.

Administrațiunea

„GAZETEI TRANSILVANIEI.“